

Francisc Schneider

Copilarie sub trei cârmuiri

(Continuare)

ACASĂ ȘI ÎN SOCIETATE

Starea materială a familiei s-a ameliorat în 1945. Tata continua să lucreze la firma Palicico, mama remaia ciorapi, Carol lucra la un atelier de marochinerie iar Otto lucra ca galvanizator împreună cu Tibi Neumann. Casa lui Edeș din Fratelia s-a scos la vânzare căci starea în care a ajuns necesita prea mulți bani pentru reparații. La sfârșitul anului s-a prezentat un cumpărător, a lăsat un acot, urmând să achite întreaga sumă la începutul anului următor.

Societatea de copii pe care o frecventam se compunea din colegii de școală din apropiere, Pali Berger care stătea pe strada Doja, lângă parc și Szanto Peter care stătea în casa cu farmacia Sarga. Deseori mergeam la Tomi Stern de pe strada Feldioara, mai mare decât mine dar cu pasiunea hoinărelilor pe bicicletă. Din când în când mergeam la Rubin Țuțu pe strada Preyer, la Krasnosensky Nehemia pe strada Brâncoveanu, Otto Czibener și Ițcovici Ivan care stăteau în apropierea Sinagogii din Fabric, precum și Peter Schonwald care stătea la periferia cartierului Ronaț, părinții lui ocupându-se cu agricultura și creșterea vitelor. Imi plăcea viața la țară care-mi amintea de casa noastră din Fratelia. Cu Peter am fost prima dată la organizația sionistă Hanoar Haționi și mergeam apoi din când în când duminică după-masă. Se discuta despre situația din Palestina, despre haluțiadă, se cântau cântece evreiești și în ritmul lor se dansa. Când a început însă sezonul cald, mergeam la clubul Tineretul Progresist unde jucam ping-pong și făceam baie în Bega.

La începutul anului 1946 tata a avut un accident de muncă, s-a tăiat la mână cu circulara de la atelier. Nu i-a dat importanță, până a început să supureze și a făcut febră. Mama l-a dus la Spitalul Apărarea Patriotică de pe strada Odebescu. A fost văzut de un tânăr chirurg, dr. Pius Brânzeu care a incizat colecția de puroi, a curățat plaga și i-a prescris sulfamide, urmând să revină periodic la control. În zilele următoare l-am însoțit la pansat până starea s-a ameliorat și și-a reluat lucrul.

Primăvara, în cadrul Tineretului Progresist a luat ființă organizația de pionieri condusă de o tânără simpatică, Lia Orban, care a anunțat o excursie cu camionul la pădurea Bazoș. Am mers și eu, împreună cu alți copii printre care și câțiva colegi de școală. Am hoinărit prin pădure, apoi am fost chemați să mâncăm biscuiți și mere. În acest fel am petrecut primăvara și vara, alternând distracția la Hanoar Haționi, organizația de pionieri și clubul CAMT.

Sâmbătă mergeam la Sinagogă, apoi la obisnuitul prânz. În luna mai unchiul îmi atrage atenția că în când voi împlini 13 ani și ar fi cazul să mă pregătesc de Bar Mițva. A vorbit deja cu domnul prim-rabin Schück ca să mă pregătească. Așa

că am încaput pregătirile o dată pe săptămână, vineri după masă. Pe lângă noțiunile fundamentale de credință iudaică mă pregătea din pasajul pe care urma să-l citesc din Tora și apoi cuvântul pe care-l voi adresa credincioșilor participanți. A venit și ziua de 2 Av 5706, aniversarea zilei mele de naștere după calendarul iudaic, urmând ca sâmbătă să am Bar Mițva.

În după amiaza zilei care a precedat Bar Mițva am fost la baia rituală – „Mikve” situată în subsolul clădirii din dreapta sinagogii, clădire în care era sediul comunității evreilor ortodocși. Dimineața, pe nemâncate, am venit la sinagogă, împreună cu toți credincioșii, am pus „talitul” – șalul de rugăciune, apoi „tvilimul” pe brațul stâng și pe frunte și m-am rugat până am fost chemat la Tora să citesc fragmentul ce-mi revenea, pregătit de mine. Am fost felicitat prin tradiționalul cuvânt *škaiah*. Așa am ajuns la vârsta îndatoririlor religioase și a responsabilității, putând fi inclus în „minian”, cei zece bărbați reprezentând numărul minim necesar pentru celebrarea slujbei. A urmat o mică petrecere la sediul comunității, cu prăjituri și vin, pregătite după indicațiile unchiului Mezey și ale lui tata.

Tibi Neumann

Am dus pachetul la atelierul de galvanizare al lui Tibi Neumann, la numărul 5 din piața Asănești, unde mă așteptau Otto și Tibi, vădit emoționați. Așa am participat și eu la o acțiune subversivă, cu risc, dar necesară pentru ca atelierul să funcționeze.

În același timp s-a finalizat și vânzarea casei din Fratelia. Baniile obținuți au fost împărțiți în trei, o parte ne revenea nouă, o parte lui Karol și a treia parte lui Otto. Carol a cumpărat o motocicletă BMW de 500 cm³, Otto s-a asociat la atelierul de galvanizare și în aceeași casă a cumpărat o garsonieră. Din partea noastră, ținând cont de inflație, s-a preschimbă în obiecte din aur, urmând că dacă găsim o casă corespunzătoare, s-o cumpărăm.

În octombrie s-a anunțat un mare eveniment sărbătoresc pentru Timișoara, inaugurarea Catedralei mitropolitane. Pe un timp rece de toamnă, centrul orașului era ticsit de oameni, la care m-am alăturat și ca să vedem sosirea și intrarea în biserică a Regelui Mihai, însoțit de Petru Groza și Gheorghe Gheorghiu –Dej. Era prima și cred că și ultima ocazie când i-am văzut împreună.

Tata a fost contactat de patronul fabricii de mobile din Bocșa Montană, pentru a se angaja în organizarea și conducerea acesteia. Tata a acceptat pentru

o perioadă de șase luni, așa că s-a mutat acolo și venea acasă la sfârșit de săptămână, alternând cu deplasarea mamei acolo. Așa că împreună cu Ani perioada vacanței de iarnă am petrecut-o în încântătorul orășel montan. A fost prima noastră vacanță în afara Timișorii. Am hoinărit pe dealurile înzăpezite, ne-am dat cu sania pe derdelușuri neînchipuit de lungi și toate acestea cu copiii din vecini cu care ne-am împrietenit. Gazda în casa căruia am locuit era un gospodar de frunte, și uneori mergeam cu el în diverse locuri unde avea treabă, în sania trasă de cai. A fost deosebit de amuzantă vizitarea preseii de ulei din Bocșa Română, unde am putut mânca pe săturate semințe de dovleac. De Crăciun și de Anul Nou am savurat din bucatele tradiționale și am fost impresionați de grupurile de copii care colindau. Am avut parte de o vacanță de vis, de fapt prima vacanță în adevăratul sens al cuvântului, de până atunci.

Intorcându-mă acasă am continuat în linii mari același program extra-școlar, la care însă se mai adăugau micile excursii cu motocicleta, la Șag, Giroc, Moșnița – ținta finală fiind baia în Timiș. Am consacrat mai mult timp cititului. Și până atunci citeam, dar mai ales Universul copiilor, cărți de aventuri, *Excentric club*, *Aventurile submarinului Dox*, dar și cărți cum ar fi *Coliba unchiului Tom*, cărțile de Mark Twain. O impresie deosebită a avut asupra mea cartea biografică „Madame Curie”. La acestea s-au adăugat cărțile despre sex ce am găsit la unchii mei, mai ales o carte semnată de dr. Prunckel. Așa că am devenit bine informat în acest domeniu, împărtășind cele citite și colegilor mei din clasă care de multe ori mă ascultau cu gura căscată, desigur la relatările deosebit de picante.

Participam periodic la întâlnirile de la pionieri, dar și la Hanoar Haționi. La pionieri mi-a atras atenția la un moment dat o gazetă de perete cu mici articole despre activități și întâmplări hazlii. Am luat hotărârea să fac o gazetă de perete a clasei. Pe o coală mare de desen am scris denumirea „Înainte” și am lipit patru foi de caiet scris de mână, una despre clasă, una despre activitatea noastră sportivă, una despre organizația de pionieri și ultima bancuri. Gazeta de perete a rămas timp de două zile, a treia zi când am venit dimineața în clasă am găsit-o ruptă.

Uneori ne întâlneam după școală în Parcul Rozelor, mai ales cei care stăteam în apropiere – Szekely Gyuri, Krauss Jancsi, Merkler Brudi, Holender Ioan, Schon Miki. Discutam vrute și nevrute, dar mai ales ne amuzam.

În primăvara lui 1947 tata a închiriat un atelier de tâmplărie, fostul atelier Ungor, lângă piața Crucii. Avea mult de lucru și deseori mergeam să-l ajut, mai ales la transporturi. Mama continua să remaieze ciorapi, iar gospodăria era pe seama lui Edeș care continua să gătească pentru toți, porționând mâncarea căci se venea la ore diferite. Făceam cumpărături la băcănia de pe Feldioara, colț cu Memorandului. În partea opusă era brutăria Ilici, de unde luam pâine. M-am împrietenit cu Branco, ucenicul, nepotul brutarului, cu câțiva ani mai mare, pasionat și el pentru șah. Il ajutam la scoaterea pâinii din cuptor. Uneori Edeș mă trimitea cu oala de fasole sau cu sarmale pentru a o pune în cuptor după ce s-a scos pâinea, căci mâncarea cea mai bună se face la foc mic.

Copilarie sub trei cârmuiri

(Evocari mozaice)

Partea I

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie1_0312.pdf

Partea II

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie2_0512.pdf

Partea III

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie3_0712.pdf

Partea IV

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie4_0912.pdf

Partea V

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie5_1112.pdf

Partea VI

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie6_1412.pdf

Partea VII

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie7_1712.pdf

Partea VIII

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie8_1912.pdf

Partea IX

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie9_2112.pdf

Francisc Schneider MD, PhD, Dhc.

S-a nascut la Timisoara in anul 1933. A absolvit Facultatea de Medicina Timisoara in 1957. In perioada 1957 – 1960 a fost medic de circumscriptie la Certeze-Negresti Oas (ulterior a devenit cetatean de onoare al comunei). Intre 1960 - 1998 a fost profesor de fiziologie la Universitatea de Medicina Timisoara, apoi la Universitatea de Vest „Vasile Goldis” din Arad.

Are 198 lucrari stiintifice publicate, peste 20 de carti didactice de fiziologie si 8 carti stiintifice, din care mentionam *Bronhomotricitatea* (Ed. Viata Medicala Romaneasca, Bucuresti, 1998) si *Clinical Physiology of the Venous System* (Ed. Kluwer Academic Publishers, Boston, 2003), ambele distinse cu premiul Daniel Danielopolu al Academiei Romane.

Carti literare (eseuri si evocari):

Eseuri medicale si paramedicale (1998)

Respiratii aradene (2003)

Amintiri din Tara de Sus (2004)

Cu vant de sud-vest (2006)

Cu buna stiinta (2009)